

Haukur Dalbú Þórðarson

læknir 1928- 2006

Haukur Dalbú Þórðarson.

Þann 4. október síðastliðinn andaðist að heimili sínu í Mosfellsbæ Haukur Dalbú Þórðarson læknir langt á 78. aldursári en hann var fæddur í Reykjavík 3. desember árið 1928. Lauk þar ævi farsæls brautryðjanda og frumkvöðuls á vettvangi víðtækrar orku- og endurhæfingarmeðferðar hér á landi, mikilvirks leiðtoga öðru fremur um málefni endurhæfingar og öryrkja og fatlaðra en jafnframt í stéttarlegum og faglegum málefnum lækna. Haukur sat lengi í stjórn Læknafélags Íslands og var formaður þess á árunum 1985-1991.

Haukur brautskráðist frá læknadeild Háskóla Íslands árið 1956 og fór eftir það hérlendis í gegnum læknisstörf sem tilheyrðu þá hefðbundinni kandidatskyldu en stundaði einnig læknisstörf í Svíþjóð og kynntist þar m.a. orku- og endurhæfingarlækningum á Karolinska sjúkrahúsinu í Stokkhólmi á árinu 1958. Almennt lækningaleyfi hlaut hann hér á landi árið 1958. Haukur hélt svo til Bandaríkjanna til sérnáms í orku- og endurhæfingarlækningum á árinu 1959 og stundaði námið þar vestra til ársins 1962 og lauk amerísku læknisprófi í orku- og endurhæfingarmeðferð. Námið var á mörgum stofnunum sem allar tengdust New York University Medical Center í New York.

Við heimkomuna 1962 hlaut Haukur strax viðurkennd sérfræðiréttindi og hóf störf á Reykjalundi. Hann varð yfirlæknir 1970 og gegndi því starfi til ársins 1990. Jafnframt var hann yfirlæknir endurhæfingarmeðferðar á Landspítala í hlutastarfi á árunum 1970-1980. Jafnhliða var hann víða ráðgefiandi sérfræðingur, m.a. hjá Endurhæfingarráði, Greiningarstöðinni að Kjarvalsstöðum og hjá Styrktarfélagi lamaðra og fatlaðra frá árinu 1964 og yfirlæknir æfingastöðvar þeirra frá árinu 1984. Haukur var lektor í endurhæfingarfræðum við læknadeild HÍ á 1975-1988 og kennari við námsbraut í sjúkráþjálfun frá 1979-1987. Hann hafði setið í nefndum á vegum menntamálaráðuneytis og HÍ til stofnunar námsbrautar í sjúkráþjálfun og sat um skeið í stjórn þessarar námsbrautar. Haukur sat í Endurhæfingarráði ríkisins á árunum 1970-1983 en þá var ráðið lagt niður en Haukur var formaður ráðsins á árunum 1978-1983. Þá var hann stofnfélagi í Félagi endurhæfingarlækna og fyrsti formaður þess 1976-1978.

Vissulega voru hér fyrir heimkomu Hauks árið 1962 virtir og sérlærðir lækna á ákveðnum sviðum orku- og endurhæfingarmeðferðar. Haukur reyndist hins vegar öflugur forgöngumaður enn frekari orku- og endurhæfingarmeðferðar. Eins

og framanskráð ber með sér flutti hann boðskap fræði- og sérgreinarinnar hvar sem við átti og þörf var fyrir sem stjórnandi og kennari eða sem ráðgjafi og hann eflaði hin ýmsu svið orku- og endurhæfingarmeðferðar og stuðlaði að upptöku nýrra aðferða og greiddi þeim leið inn á sviðið. Því kom það af sjálfu sér ef svo má segja að til Hauks var leitað um ráð og stuðning við stofnun, þróun og eflingu hinna ýmsu þátta orku- og endurhæfingarmeðferðar. Hann var farsæll í þessu starfi sínu og markaði þar spor og lagði grunn að því mikla og margháttada og þróaða endurhæfingarstarfi sem nú er hér á landi.

Kannske þarf ekki að koma á óvart þótt þessi öflugri orku- og endurhæfingarlæknir kæmi fljótt fram á vettvangi þeirra sem þörfuðust margvíslegrar endurhæfingarmeðferðar og margir jafnframt félagslegra úrræða og uppbyggingar. Haukur varð þannig stjórnarmaður í SÍBS og formaður frá árinu 1990 og fulltrúi þess í stjórn norrænna samtaka endurhæfingar hjarta- og lungnaveikra. Þá var Haukur í aðalstjórn Öryrkjabandalags Íslands frá árinu 1991 og formaður þess á árunum 1997-1999. Hann var fulltrúi bandalagsins í hinum hliðstæðu norrænu samtökum og formaður heildarsamtakanna norrænu á árunum 1998-1999 og jafnframt fulltrúi þeirra í alþjóðasamtökum fatlaðra. Í starfi sínu fyrir þessi samtök beitti Haukur sér fyrir eflingu orku- og endurhæfingarmeðferðar og einnig fyrir margvíslegum félagslegum úrbótum. Hann var enda meðlimur í eða stjórnandi margra opinberra nefnda sem fjölluðu um málefni fatlaðra og kom þar að laga- og reglugerðarsmíði er miðuðu að betur tryggðum rétti og meira öryggi fatlaðra einstaklinga og viðurkenningu á margvíslegum sérþörfum þeirra. Nefna má lagasetningu um fatlaða og fjölfatlaða og ákvæði um ferli- og húsnæðismál fatlaðra og öryrkja með tilheyrandi aðgerðum og úrbótum. Auk faglegra greinarskrifa og setu í ritstjórn Scandinavian Journal of Rehabilitation Medicine 1969-1998 ritaði hann mikið í tímarit og í dagblöð um atvinnumál og félagslega stöðu fatlaðra og öryrkja og kom þannig málefnum þeirra vel á framfæri. Haukur skilaði einnig hér farsælu og árangursmiklu starfi. Sú forysta sem Hauki var falin svo víða fyrir málefnum fatlaðra og öryrkja sem og til uppbyggingar víðtækrar endurhæfingar staðfestir hversu mikið traust var borið til hans.

Enn skal það talið að Haukur var um skeið formaður Félags yfirlækna. Hann var einn af stofnfélögum Gigtarsjúkdómafélags íslenskra lækna

Sverrir Bergmann

1963 og formaður félagsins á árunum 1970-1972. Þá gaf Haukur sér tíma til að vera formaður nefnda heima í héraði og fór fyrir skólanefnd Gagnfræðaskóla Mosfellssveitar og síðar einnig Varmárskóla á árunum 1970 til 1978. Þá var hann um langt skeið í stjórn Domus Medica eða frá árinu 1986 til ársins 1996. Skal hér látið lokið upptalningu þótt enn mætti nefna ýmsar opinberar nefnir og ráð til lengri tíma eða skemmri sérverkefna. Haukur sannaði einn margra að hinir önnur köfnu hafa alltaf nægan tíma.

Haukur sat í varastjórn Læknafélags Íslands á árunum 1965-1966 en síðan í aðalstjórn frá árinu 1983 til ársins 1991 og hann var formaður Læknafélags Íslands á árunum 1985-1991. Þessu starfi fylgdi seta í aðalstjórn BHM og í Læknaráði auk þess sem Haukur var fulltrúi lækna í fjölmörgum opinberum nefndum á þessu tímabili þar sem hin margvíslegustu mál er vörðuðu heilbrigðiskerfið og lækna og aðrar heilbrigðisstéttir voru til umfjöllunar og viðkomu bæði skipulagningu og laga- og reglugerðasetningu.

Kynni mín af Hauki hófust fyrst fyrir alvöru eftir komu mína heim frá sérnámi árið 1971 enda þótt ég hefði þekkt til hans fyrir. Haukur réði mig sem ráðgefandi taugalækni að Reykjalundi um árabíl og samvinna var með okkur um endurhæfingu einstaklingameðtaugasjúkdóma á Landspítalanum. Ég varð fljótt meðvitauður um trausta þekkingu hans á endurhæfingarmeðferð og skilning hans og vilja til eflingar endurhæfingarmeðferðar og nauðsyn aðstöðu til þess. Síðar urðu kynni okkar enn nánari og samvinna mikil en ég tók sæti í stjórn Læknafélags Íslands árið 1984 og varð varaformaður árið 1988 og gegndi því embætti til ársins 1991 en á þessum árum var Haukur formaður sem fyrir er fram komið. Mikið reyndi á samvinnu okkar á þessu tímabili. Haukur var farsæll formaður Læknafélags Íslands. Á hinum faglega vettvangi beitti hann sér fyrir eflingu fræðslu- og útgáfustarfs og hvatti til aukinna félagslegra athafna. Lög og reglur voru jafnan til skoðunar ásamt síðamálum. Þátttaka í alþjóðasamstarfi lækna fór vaxandi. Hann vildi stuðla að samvinnu heilbrigðisstétta og reyndi stofnun samvinnunefndar í þessu samhengi. Fjölmargar ályktanir voru afgreiddar á aðalfundum Læknafélags Íslands í formannstíð Hauks og sem miðuðu að bættum hag og auknum áhrifum lækna og að úrbótum og framförum á vettvangi

heilbrigðismála. Það fylgir starfi formanns að vera tilkallaður til ráðgjafar og álitsgerðar á opinberum og margfélagslegum vettvangi. Gefa þarf formlegt álit á lagaákvæðum og reglugerðum. Ég sat marga fundi með Hauki þegar sinnt var þessum skyldum og verkefnum. Hann kom skoðunum sínum skilmerkilega á framfæri og naut virðingar fyrir framgöngu sína og var virtur að trúverðugleika og því verulegt tillit tekið til álits hans og ábendinga eða tillagna. Þetta mikilvæga starf blasir hvergi við og þar með ekki heldur hverju það áorkar og hverju það afstýrir. Tæplega hálfkynslóðabil skildi okkur Hauk að en framganga hans og framkoma var mér lærdómsrík og til eftirbreytni hvort sem mér hefur nú tiltekist sem skyldi. Hvortveggja hans var læknum til sóma.

Í hinum stéttarfélagslegu málum lagði Haukur upp úr eflingu eftirlaunasjóðs lækna og þá m.a. við samningagerð og unnum við saman að þeim málum sem kostur var en á þessum árum gegndi ég formennsku í samninganefnd sjúkráhuslækna. Auðvitað var alltaf að því stefnt að auka hag lækna og ekki síður að efla stöðu þeirra og standa vörð um rétt þeirra jafnt einstaklinga sem sérgreinahópa og stuðla að eðlilegri verkaskiptingu og samvinnu lækna – sem ekki er alltaf auðvelt þótt læknum semji vel ella. Hauki tókst oftast farsælega að leysa deilumál einstaklinga og hópa og naut aftur trúverðugleika síns og sáttavilja og hann var einnig tillitsamur hlustandi. Ég var oftast þátttakandi með honum í þessum málum og lærði einnig þar og komst hjá því að spilla fyrir. Þessi mikilvægu úrlausnarmál komast sjaldnast fyrir allra sjónir en mikið reynir á við umfjöllun þeirra.

Ég hafði mikið gagn en einnig ánægju af samstarfinu við Hauk og er honum þakklátur fyrir það. Það átti og eftir að koma í minn hlut að fylgja eftir og koma í framkvæmd ýmsum hugmyndum hans og tillögum eftir að ég tók við formennsku af honum í Læknafélagi Íslands árið 1991.

Haukur var tvíkvæntur. Með fyrri eiginkonu sinni Aðalheiði Magnúsdóttur kennara átti hann fjögur börn og stjúpdóttur með seinni eiginkonu sinni Maríu Guðmundsdóttur hjúkrunarfræðingi.

Útför Hauks var gerð frá Hallgrímskirkju í Reykjavík 11. október sl. Sá mikli fólksfjöldi sem fyllti Hallgrímskirkjuna við útförina bar vitni þeirri virðingu og því mikla þakklæti sem til hans var borið verðskuldað og sýnt honum á kveðju-stund.

Blessuð sé minning hans.